

SCENARIUSZ LEKCJI DLA KLAS I-III GIMNAZJUM I I KLASY LICEUM OPARTY NA POWIEŚCI BARBARY KOSMOWSKIEJ *POZŁACANA RYBKA*

Temat lekcji: Nastolatek wobec choroby najbliższych

Czas przeznaczony na zajęcia: 45 minut

Cele lekcji:

- uświadomienie uczniom, że dorastanie jest dojrzewaniem do wartości i odkrywania siły przyjaźni, szczególnie w sytuacji choroby najbliższych;
- uświadomienie uczniom, że ciężka choroba może się przydarzyć każdemu z nas, a siłą człowieczeństwa jest to, w jaki sposób do niej podejmiemy; choroba bliskiej osoby, dziecka dokonuje zmian w życiu nie tylko samego chorego, ale jego rodziny i otoczenia;
- zdobycie informacji o ośrodkach i fundacjach zajmujących się osobami terminalnie chorymi;
- kształtowanie postawy empatii i zaangażowania w niesienie pomocy choremu;
- poznanie sposobów okazywania wsparcia w sytuacji ciężkiej, terminalnej choroby;

Formy pracy: zbiorowa, grupowa, zróżnicowana;

Metody pracy: praca z tekstem literackim, dyskusja panelowa, mapa myśli;

Materiały dydaktyczne:

- egzemplarze powieści Barbary Kosmowskiej pt. *Niechciana*;
- plansze, mazaki, kartki, przybory do pisania
- ulotki i poradniki fundacji i hospicjów zajmujących się chorymi;

Przebieg lekcji:

1. W obliczu życiowej próby. Nauczyciel rozpoczyna z uczniami rozmowę mającą na celu utworzenie mapy myśli. Na dużej planszy zostaje zapisane hasło: *choroba*, od którego odchodzą strzałki w różnych kierunkach. Przy każdej strzałce uczniowie zapisują w trakcie pogadanki jedno spostrzeżenie, słowo lub myśl odnoszącą się do problemu. Pomocą mogą być pytania zadawane im przez nauczyciela:

- Czy ktoś z was zetknął się już z ciężką chorobą osoby z bliższego lub dalszego otoczenia? Jaka to była choroba? W jaki sposób zmieniła ona życie osoby chorej i jej rodziny?
- Jakiego typu choroby uznać można za ciężkie, długotrwałe? (m.in. choroba nowotworowa, stwardnienie rozsiane, mukowiscydoza)

Nauczyciel może prosić uczniów o wyszukanie informacji na temat przebiegu niektórych chorób w Internecie, encyklopedii lub położyć na stołach poradniki dotyczące poszczególnych

chorób i działania hospicjów.

- Jak zmienia się życie osoby chorej i jej otoczenia pod wpływem doświadczenia przewlekłej bądź terminalnej choroby?
- W jaki sposób rodzice przeżywają chorobę dziecka? Jak dzieci przeżywają chorobę swojego rodzeństwa?
- Kto potrzebuje wsparcia w chorobie? Czy tylko osoba chora?
- Jak wygląda opieka nad chorym? (tu uczniowie mogą przywołać przeczytane książki, oglądane filmy, np. Oskar i Pani Róża)

2. Jak zmieniła się postawa Alicji, bohaterki powieści B. Kosmowskiej, pod wpływem choroby jej młodszego braciszka, Fryderyka?

Nauczyciel wprowadza w problematykę powieści pt. *Pozłacana rybka* Barbary Kosmowskiej (dzieci wcześniej przeczytały lekturę).

Główna bohaterka Alicja jest czternastolatką i na dodatek jedynaczką, która sama określa siebie jako osobę rozpieszczoną. Jest bardzo wrażliwa i delikatna, a po rozwodzie rodziców czuje się bezradna, nieco zagubiona w nowej rzeczywistości, w której mama i ojciec udają, że wszystko jest nadal takie same. Początkowo Alicja skupia się na analizowaniu świata wokół siebie i postawy najbliższych, odczuwa coraz większą samotność, a także złość na partnerkę swojego ojca nazwaną przez dziewczynkę Miss Lata. Sytuacja zaostrza się, gdy przychodzi na świat Fryderyk, jej braciszek z tego związku.

3. Dyskusja panelowa poprzedzona pracą w grupach. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy oraz omawia poszczególne zadania:

- **zadaniem pierwszej grupy jest** przeanalizowanie zmian, jakie zaszły w samej Alicji na skutek choroby Fryderyka (tu warto uwzględnić to, że bohaterka przeszła przyspieszoną szkołę dojrzewania do odpowiedzialności i przyjaźni; dla chorego na nowotwór dziecka stała się opiekuńczą i kochającą siostrą; dla Klaudii, partnerki ojca miłą i troskliwą przyjaciółką; dla ojca dobrą, opiekuńczą córką); grupa powinna również poddać analizie stosunek Alicji do Fryderyka; efektem prac powinny być stwierdzenia dotyczące sposobów wspierania przez nią pięciolatka;
- **zadaniem drugiej grupy jest** przeanalizowanie zachowania się ojca Fryderyka (trzeba uwzględnić zmiany, jakie zachodzą w jego życiu - początkowe zaprzeczanie choroby i nieszczerłość, strach, niepokój, trudności w zaakceptowaniu nowej sytuacji i mówieniu o niej bliskim, także Alicji, wreszcie bezradność i szczerze otwarcie się na problem; należy też poruszyć kwestię pomocy rodzinie, wsparcia osób bliskich);
- **zadaniem trzeciej grupy jest** omówienie trudnej sytuacji matki Fryderyka, Klaudii (warto

powiedzieć, że choroba dziecka zbliża do siebie Alicję i Klaudię, obie uczą się trudnej sztuki akceptacji drugiej osoby, zaczynają słuchać siebie i wspierać się wzajemnie; zauważmy też, że po śmierci chłopca Klaudia realizuje film dokumentalny o życiu dzieci w hospicjach, który dedykuje właśnie Alicji);

- **zadaniem czwartej grupy jest** analiza sytuacji chorego Fryderyka i tego, jak wpływa na niego wsparcie okazywane przez Alicję; tu warto przyjrzeć się psychice chorego dziecka, które ze strachu zadaje wiele krępujących dorosłych pytań; dziewczynka oswaja go z chorobą, ze śmiercią, stara się wyjaśniać kłopotliwe kwestie w przystępny sposób; trzeba ocenić rolę, jaką odegrała opowieść Astrid Lindgren o braciach Lwie Serce, którą Alicja wspierała braciszka podczas swych odwiedzin w szpitalu oraz symboliczną funkcję, jaką pełni połączona rybka (dzięki podarowaniu jej Fryderykowi, maluch czuje się potrzebny, jest radośniejszy, pragnie szybko wyzdrowieć). Grupy wybierają moderatorów dyskusji, pracują z egzemplarzami powieści, zaznaczając odpowiednie fragmenty, zapisują na kartkach najważniejsze kwestie dotyczące bohaterów.

4. Każda z grup w formie dyskusji panelowej przedstawia dane zagadnienie – moderator grupy wprowadza w temat, a potem udziela głosu wybranym komentatorom. Głos mogą zabierać wszystkie osoby z klasy, które słuchały komentarzy danej grupy.

5. Na zakończenie dyskusji nauczyciel zachęca do zastanowienia się nad tym, jak możemy pomóc chorej osobie i jej rodzinie. Zadaje pytanie:

- W jaki sposób możemy udzielić wsparcia chorym znajdującym się obok nas oraz ich rodzinom?

W efekcie burzy mózgow na tablicy zostają zapisane różne sposoby i formy okazywania pomocy, np. właściwa rozmowa z chorym, aby podtrzymać go na duchu, wzięcie za rękę, postawa empatyczna, okazanie zrozumienia, pełnienie funkcji opiekuna – podawanie leków, wsparcie dla rodziny chorego, np. zrobienie zakupów, poczytanie choremu książki i wiele innych.

6. Praca domowa. Nauczyciel prosi, by uczniowie znaleźli informacje na temat działalności fundacji i hospicjów zajmujących się opieką nad ciężko chorymi dziećmi (poszukali w Internecie, zdobyli ulotki na ten temat). Niech zastanowią się nad tym, w jaki sposób klasa mogłaby pomóc jednemu z podopiecznych fundacji, np. poprzez zbiórkę funduszy na spełnienie marzenia chorego dziecka lub kupno mu gwiazdkowego prezentu, wizytę w ośrodku.